

Je čtvrtek 17. srpna, posloucháte studio N, tady je Filip Titlbach.
Dnes o tom, jak se vědci bouří proti ministrní Langšádlové.
Více než tisíc lidí, především vědců a vědkyň nebo zástupců vysokých škol,
podepsalo petici proti návrhu ministrně pro vědu výzkum a inovace Heleny Langšádlové.
Ta chce změnit způsob fungování výzkumných ústavů, které mají být schopnější
reagovat na aktuální výzkumné potřeby ministerstev.
Vědci se obávají, že ústavy přijdou o svou nezávislost a vadím,
že se debata onovle nevede veřejně. Co byš krti ve vědě přinesli?
A proč je důležité, aby vláda komunikovala transparentně?
O tom budou mluvit s redaktorem Daníku N. Michalem Tomešem
s ekonomické redakce. Michale, vítěj, ahoj.
Ahoj, je Filip.
Ministrně pro vědu výzkum a inovace Heleny Langšádlová
se rozhodla, že je potřeba změnit ze zákon číslo 341
o veřejných výzkumných institucích tozní.
Jsem on zřejmě velmi technicistně, ale cílem změny toho zákona
je upravit především fungování tzv. rezortních výzkumáků.
To jsou výzkumní ústavy, který patří především pod ministerstva,
jde hlavně o ty, který patří pod ministerstva,
a různá ministerstva mají různé výzkumné ústavy,
některá ich mají až desítky, některá třeba nemají žádný.
Ty výzkumní ústavy tady několik let žiju částečně
v takovém jako vzduchoprázdnu, kdy se přesně neví,
jaká má být jejich funkce, není úplně dobře definovaná
a není definované to, co mají dělat, co mají do té společnosti přinášet.
To je dlouhodobý problém, o tom se prostě ví,
ale do posudce o tom spíše nom tak jako debatovalo
každá ta protistra nám měla nějaké svoje argumenty.
A v próbiu Července vyšlo na jevo, že vznikl návrh novelizace toho dle zákona
a ta novelizace je poměrně zásadní a co má upravit primárně
je vztah těch výzkumných ústavů si jich zřizovateli.
Fakticky to znamená vztah těch odborníků, těch věců
s ministerství, s tím politickým vedením.
Do posud byly výzkumné ústavy do velké části autonomní,
samozprávné měli vlastně rady, které je řídili.
Tato fungování těch rad byly nyní měla nahradit politická reprezentace.
Když to schrnu, ty výzkumné ústavy by politici mohli snáze
rušit, slučovat, zakládat, měnitím financování.
A to je ta zásadní změra, o které se dneska mluví.
A tady paní Langšádlová narazila na docela velký odpor,
protože proti tomu plánu se bouří vědecká obec.
Petici podepsalo, jak jsem říkal, v úvodu víc než tisíc lidí,
my jsme se teď koukli na aktuální čísla nějakých 13-50 lidí,
čeho se přesně obávají, na co oni upozorňují.

Ten problém je tam dvojitý.

Navážu na to, co jsem říkal předtím, tím primárním problémem nebo tu primárním obavu je to, že výzkumné ústavy přijde o svoji nezávislost.

Myslím, že vědci to mají do isté míry podobně jako novináři, kdy vědí, že musí s těmi politiky nějak fungovat,

je tam nějaká symbioza, fungujeme ve stejném prostoru, ale zároveň stejně novinářina tak i věda potřebují nezávislost.

Věda by neměla mít příjme politické zadání,

zvláště třeba, když řešíš otázky, které se politiky přímo týkají,

když řešíš důchody, tak bys to měl řešit na základě čísel,

jako vědec, na základě zkušeností ze zahraničí,

a ne, na základě toho, co ti politik řekne, aby ti vyšlo v tom výskumu.

Znamená, že podletají novy by teď byli v úžší spolupráci

ty výzkumáky s těmi ministerství, případně s těmi ministři,

a s tím politickým vedením toho ministerstva,

který by mohl úkolovat v ty vědce, aby pro něj něco udělal,

a oni by to potom mohli politicky použít, chápu to správně.

Ano, já to trochu rozvedu.

Dlouhodobě je prostě problém, že ty výzkumní ústavy fungou,

v jakým si váku, a tedy že na jednu stranu

ty výzkumní ústavy jsou nějak hodnocen pravidelně, na to sedma,

na to, co teda udělali, jestli ty peníze jsou jako investované dobře,

jestli ten výskum má nějakou úroveň,

a zatím co některé výzkumní ústavy mají velmi dobré hodnocení,

jsou to některé třeba technické zaměřené ústavy,

tak další mají opakovaně tu nejhorší známku.

Když se zeptáš těch zřizovatelů,

já se se bavil s několika z nich, to téma sleduje dlouhodobě,

tak oni ti řeknou, no dobře, my si sem máme špatné známky,

ale my nemůžeme mít lepší, protože my na to neváme finance,

nebo my, když bysme chtěli dělat nějaký aktuální výskum,

zabývat se aktuálníma tématama, tak na to nemáme lidi,

nebo s námi nikdo nekomunikuje.

To ministerstvo nám neříká, co je třeba pro něj prioritní.

Takže tady jako ta komunikace

mezi ministerstvy, zřizovateli a výzkumní ústavy absentuje,

ne všude, ale je to jeden z problémů.

Pokud by se to víc na sebe navázalo,

tak by to na jednu stranu mohl pomohotst.

Na druhou stranu, ale pak zase narážíme na to,

že pokud když se mluvil o duchodové reformě,

tak politici by měli pracovat s nějakými objektivními daty.

A pokud už by politik třeba nechtěla,

bym ve výskum vyšlo, že nejlepším klíčem pro duchodovou reformu

je zvýšeně věku odchodu do penze, což tak je,
je podle zahraničních studií.
Tak by ten minister mohl říct, no jo,
a jak já když vím, že tam bude tady ten vědec to víc,
tak on se bude odkazovat tady na tydele studie,
ale ty se mi prostě nehodí.
Takže se tam třeba dosadí někoho, kdo ví,
že bude ten výskum ve stínak.
A to ten plan langšádlové opravdu v praxi umožňuje,
že by se mohla stát taková situace, kterou tady popisuješ?
Čistě teoreticky, jo, už třeba jenom proto,
že do posud rozpočet těch výskumních organizací
schvalovali rady, těch výskumních organizací,
ty byly volené těmi vědci, takže taková samozprávná,
samozprávně fungování.
No a teď by to schvalovala ministerstva,
takže minister by řekl, no, já vám ty peníze nedám,
tudíš ředitel by řekl, no, co já tady mám,
jako zapotřebí dělat.
Minister by si tam moh dosadí někoho novýho,
a ten nový člověk by třeba byl více lojálnější.
Je to extrém případ, nikdo neříká,
že se tohle může stát, ale tohle jsou ty obavy vědco.
Takové toxické prostředí by prostě mohlo nastat,
protože by ten plán to umožnil.
Ano, byl by pro to větší prostor.
A já bych můžná rovnu navázal na tu druhou otázku,
co teda vědcům vadí.
Ty si říkal, jestli tohle v tom plánu je to,
co jsem právě popsal.
Problemem je, že my přesně nevíme.
Ten návrh, který vznikl,
já jsem se k jim dostal někdy v polovině července,
tak je prostě neoficiální návrh,
není to na hlavičkovém papíře,
takhle podobný návrh pak zveřejnil i spolek vědaž je
a spekulovalo se, jak vlastně vznikl.
Co to je za papír?
A já pak nějakou serii otázek
s ministeriněm Langšádovou jsem zjistil,
že skutečně je to pozměňovací návrh
z jejího pera,
ale nejedná se o vládní návrh zákoná,
ale je z nás o pozměňovací návrh

poslankně Helene Langšádová,
která ho má v plánu předložit
v rámci projednávání koncolidačního balíčku.

Je to takový přílepek?

Je to takový přílepek,

ten zákon koncolidačního balíčku

je v současnosti otevřen,

ten zákon 341 se projednává

a ministerině Langšádové

do toho chce vložit

v rámci projednávání v poslankě sněmovně.

To je trochu problematické,

podle věců.

Za prvé protože vláda

má svojí radu pro výzkou vědu

a inovace

a tam si jdi odborníci,

profesori, docenti, docentky

kapacity ve svých oborech.

A tam by to mělo vzniknout?

Tam by to mělo vzniknout,

nebo minimálně se projednat říct.

Máme tady ten návrh, podme si říct,

jakí k tom máte připomínky.

Neprojednávalo se to tam?

Nebude se to projednávat na vládě

nebude se to projednávat v rámci

mezi rezortního připomínkového řízení.

Bude se to projednávat až

ve sněmovně, ve výborech

a pak na plénu poslanké sněmovny.

Nebo takhle on toho neprobyhla,

ale bude částečně osekána.

A neprobyhla odborně i když mohla?

Ano.

Je to jeden z tej důvodu proč

vědci a vědkni podepisují to petici,

že o těch změnách vláda

vlastně nekomunikuje

nejenom s veřejností, ale právě

ani s tím lidmi, které chce regulovat?

Já si myslím, že ve výsledku

tohle je ten primární důvod,

protože ačkoliv se věci obávají

o nějakou svojí nezávislos,
že nejsme v Rusku,
nejsme v nějaké totalitní zemi,
aby jsme si tady vědu ohýbali
přímo podle nějakého politického diktátu,
ale spíš to,
že tady projednáváme největší změnu
za poslední roky, největší změnu
toho zákona a změnu fungování
desítek výskumných ústavů,
týká se to i akademie věd,
prostě nejvýznamnější instituce v Česku
a projednává se to tak trochu
pokoutně.
K tím změnám dojde se tušilo,
že si třeba dávala
na svůj Twitter fotky s jednotlivými
ministři, se kterými řeší
situaci výskumných ústavů,
jaké ale byly výsledky toho jednání,
jakou tu novela
bude mít podobu,
to jsme museli až později vypátrat.
Ano, ale máme fotky, to hezky.
Máme fotky,
jsou vždycky dobré.
Já, když budu citovat z té petice vědci
a vědkyň, nebo zástupcu vysoký škol,
tak tam se píše třeba.
A když se obchází rádné zákonodárné procedury,
akt mocenské zvěle
popření právního státu a nečestné jednání.
Akt zvěle,
jsou docela silná slova,
jsou na místě?
Já asi nevím,
jestli tohle chci hodnotit,
jestli
jednání ministriela Langšádovi
je akt zvěle,
je to prostě nějaký způsob
řešení toho problému, který ona si vybrala,
ale
třeba před 2-3 dny

ptal
dokonce i koaličních poslanců
z podvýboru pro vědu
tak i o nimi říkali,
že tohle prostě není šťastné řešení,
že taková dle novéla, taková dle uprava zákon,
aby se prostě měla projednávat
v nějaké šerší debatě.
Ona ministrině Langšádová,
když jsem si jí na to znova doptával,
tak říkala, ta novéla
není ještě dokončená,
bude se tam ještě něco projednávat,
že to má vzniknout jako
příhleppek, jak si citoval
a to je prostě
časový omezená věc.
Koncelerační balíček bude muset být brzy schválen,
je v poslanecké sněmovně,
takže není na to neomezeně
nekonečně otevřený čas.
A jak na to teď
ministrině Langšádová reaguje na tu petici,
na to, že se setkává s takovým odporem,
když jí třeba konfrontuješ
vědci a vědkyně?
Na ty moje otázky
v prvu ona odpovídala
jak jsem vlastně říkala,
na připustila tady,
že potvrdila ji ty spekulace,
že to má být poslanecký návrh.
To zdělala, ale když jsem si jí ptalo
na tu petici, aby teda reagoval
na to, že přes tisíc věc
cůrbodinků, vysokoškolských pedagogů
i lidí, ale jako z široké veřejnosti
prostě podepsalo tady tu petici,
která používá i relativně ostrá slova,
tak ona mi říkala, že to nebude
komentovat, protože ten její návrh
takže jsme se tady jako trochu
zacyklili,
nevidíme tedy zda se

plánuje setkat se zástupci
těch výskumných ústavů,
což je v této situaci asi zásadní, protože
ačkoliv se ministřina Lankšádova
setkala s jednotlivými ministři,
tak ale v době, kdy se začala řešit a novela,
tak ta jednotlivá ministerstva
už přestala pouštět informace
ke svým výskumným ústavům,
takže výskumné ústavy
se vlastně dostali
a zjišťovali si informace pokoutně
co kdo kde slišel
aby ubezvěděli co se děje
takže ministřina Lankšádova
teďka říká, no je to na těch
ministrstvech, aby oni to říkali
s měrem k těm svým výskumným ústavům
nicméně a od horkou pozunivací
u návrhu bude ministřina Lankšádova
tedy jako poslankině.
Jedno z částých prohlášení
té aktuální vlády bylo
nastavíme funkční a transparentní komunikaci
což potom co předváděla vláda
André Babiše asi z ního voličství
dobře.
Děje se to?
No asi neděje, asi neděje
minimálně v tomto
případu se to neděje
já jako rozumím
snadze vlády
on se to ukázalo třeba i v průběhu
koncolidačního balíčku
tak rozumím částečně snadze vlády
třeba nedávat ven
věci informace, které nejsou
úplně projednane.
Zagítimní, protože tím zamezíte
nějakým spekulacím na druh ztrénu
s těmi informacmi, protože musíte
nakládat chytře a ve chvíli
kdy pak poschválím,

koncolidačního balíčku
tě jednotlivý zástup cykolyčnických
stran tříže, že tam jsou
třeba věci, které tam třeba
neměle být nebo nedávají smysl
typicky zdanění těchého výná,
které tedka z debata
otočila a na konec, zdaněné nejspeš v bude
tak to je pak jako problematické
nějaká ta veřejná debata, aby trošku tomu pomohla,
že by se zaměřlo tím spekulacím.
Je to jako nemokratické.
A jak se na to jednání paní ministrně dívají její vládní kolegny a kolegové?
Je to porodných OK?
Já jsem se vládních kolegů, jsem se na to zatím neptal, ale
musíme si říct jasně, že ministerstvo mají zájem na tom,
aby měla třeba větší moc nad těmi jednotlivými výskumnými institucemi.
Neříkám, že i využijou, že budou chtít rušit ty výskumné ústavy,
ale oni sní jednali, oni museli říct nějaká svá stanoviska,
komentovat je pro dengue nechtěli výsledky toho jednání,
takže my můžeme pouze se spekulovat, co si tam tedy na těch jednáních řekli.
Ale možná bych se vlastně vrátil k tomu, jak tady ta jednání začala.
A když byl schválený konsolidační balíček,
který ten velký balík úspor, které mají zachráně Českou ekonomiku,
tak ministerzby někztanurá zmínil,
že nějaká úspara v odblasti výskumných ústavů by mohla být jako na snadě,
že by to mohlo být jedno zřešení.
Asi měsíc potom tedy ministřeně Langšádová začala se scházit s tím jednotlivými ministri.
A když jsme se na to tedka začali ptátěch ministerstev,
no dobře ubyhli dva měsíce,
planujete rušit ty výskumné ústavit, co s nimi chcete dělat.
Tak vlastně žádné ministerstvo nám neřeklo,
že chce ty své výskumné ústavy rušit.
Některá řekla, že stále situaci analizují,
ale my tady zatím nemáme jako černé na bílem,
jestli na těch ústavech jako ušetříme kolik,
a co tedy s nimi bude, jaká bude tady ich budoucnost,
protože změna zákona je něco jiného,
a pak druhá věc je, sly ten zákon skutečně chcete využít.
A tam si dostáváme do takové paradoxné situace,
že si cece ten zákon o výskumných inciducích
bude projednávat v rámci konceli, dračí mě balíčku,
ale s ním to na konce bude mít něco nic společného,
protože k úsporám zetím nejspíš nedojde,

takže asi není úplně důvod ten zákon znovu neotevřít v příštím roce.

Na to vláda ještě jako bude mít času dostatek,
ty debaty se o tom jako vedou,
je to nějak předjednané, ale moc z tomu nerozumím,
proč to, který takhle úspěchat.

Při tom cílem ténovoly měli být právě ty úspory taky?

Ano, částečně.

Ale do posud, jako nemáme,
není nastole žádná analýza, žádné ministerstvo,
si ještě neudělo analýzu,

co tedy, jaké ty úspory by mohli být.

Znameně, kdybychom vyšli ve na ulici,

tak by možná málo kdo věděl,

že máme ministerstvo pro výskum vědu a inovace.

Mámálo kdo by věděl, že máme ministerní lang Čárdlovou,

protože logicky ono je taky ministerně bez portfe,

bez ministerstva a tak dál,

není to úplně ministerstvo, které by bylo každý den vědět v medích.

Nicme někdy, když vláda Petra Fiali zřídila právě pozici

ministerně pro výskuma a inovace,

tak to znělo tak, že chce dbát na to,

aby měla ta vědětská obec silnější pozici,

aby se prostě v Českou vědě víc zdarilo.

Teď tohle vypadá, že ten efekt má opačný,

když si člověk čte petice vědci a vědkyň.

Znovu se vracíme k té komunikaci,

je to nějaký signál k té vědětské obci.

Je asi trochu nešťastné, že ten signál

vychází od ministrině pro vědu výskuma a inovace,

kdyby vycházel od nějakého jiného členu vlády.

Tak pita situace asi nebyla úplně problematická

zároveň ministri na lang Čárdlová,

které musí řešit, projednává se velký zákon o vědě,

který by mělo být předložení někdy v příším roce.

Tam si cení nějaké debaty proběhli, s akademií věd,

ale v rámci posledské sněvovné se taky ještě neprojednával.

A tím největším oteznkem je kolik peněz celkově.

Vlastně dáme do vědy, protože v rámci konsoli

dá čině balíčku. Došlo keškrtům ve vědě.

Česká republika dává podprůměrné množství peněz na vědu

v rámci Evropské unie. To číslo jsem možná ještě zmenší.

Je úkolem ministrmi pro vědu výskuma inovace,

zajítce ministrem financí a vysvětlitmu, proč je tohle důležité.

V rámci krátkodobého hlediska ten rozpočet to bude bolet,

ty peníze v tom rozpočtu nejsou,
ale my se musíme stanovit priority.
A pokud prioritou Česká bude perspektivní růst,
pokud chceme, aby Českou byla lákavá země pro investory
i zahraniční investory pro firmy,
které tady budou vyvíjet léky, vyrábět stroje,
programovat cokoli, tak musíme do té vědy investovat.
Musíme mít kvalitní akademická pracoviště,
pomáhat s okolím firmám, s výzkumem, v VoM.
Já se tě ještě se ptám na závěr
jako nošho redekčního experta na ekonomiku a politiku.
Teď je ta situace nastavená, takže Českou prostě musí šetřit.
Je to tak?
Je to tak.
Jako není z toho jiná cestaven, prostě šetřit musíme.
Musíme šetřit nebo musíme zvýšit příjmy.
Ano.
A když jsme se rozhodli šetřit,
když se říkal, že věda a výzkum
není úplně ta oblast, ve které by se mělo
nějak zásadně škrtat.
Protože by Česko stratil ten punc
v tomhle zinaředným spoločenství jako země,
tak kde by se mělo investovat, je to tak.
Ano.
A kde by se teda mělo škrtat?
Moje poslední otázka?
No, to je otázka za milion.
Jenobogud se vrátím tý vědět.
Tam jako vlastně není problematicky jenom to,
že se škrtá, ale my tady máme
jako obrovský nárus nákladů, velkou inflaci.
Takže
nejenom, že jako by jsme nechali
ty výdaje na vědu stejný, ale my jsme
ještě se škrtali, takže tam je vlastně
ten problém dvojty, nejenom, že
jde mým peněz na vědu, ale zároveň
všechno zdražilo, ale
zpátky k tvój otázce.
No,
škrtat je to těžký, protože
měli jsme, prošli jsme
jako významnými kryzemi

zároveň.

Ale my nemáme prachy, takže je to just question.

Trá za kafe, nebo něco takový.

Ale

jsme v situaci teda, kdy jsme prošli nějakými jako významnými ekonomickými problémy, stále třeba vynakládáme peněženka strobu u energi, což je velká položka.

Vláda slibuje, že budeš krtat na některých dotacích, no to je takové jako líbivé, když ještě ško říct. Máme tady velmi silnou sociální složku státu.

Česko, ať si domožná spousta lidí neuvědomuje, tak je velmi ště drí stát. Česko se o své lidi stará, stará se

o nemocné, stará se o seniory.

Ano, vždycky to delí,

ale v tomezi národním srovnání

Evropská unie, v tom dlouny káť mňa, Česko si drží nějakou solidním pozice i brámci Evropské unie.

Takže, somozřejmě

dal by seš krtat na důchodech, což je politicky jako velmi

důvodské, rozhodlo se, že důchody po dostou pomaly i to vyvolal

jako velkou nevoli opozice

a možná to bude jedna z věcí, která

jako opozice pomůže vrátit se

zpátky do vlády. Takže, já možná,

jak jsem říkala předtím, jsem budeme muset dívat, kde získa další přímy,

přímy, které jsme si v minulosti

seš krtali, s rušením super

hrubem zdy, a především

si budeme muset říct, jakou

zemí budeme chtít být,

tím sociálním

státem toho severského
typu, tedy
státem, kde
ty služby fungují, kde je velmi
dobré zdravotnictví, kde
jsou velmi dobré
školy, třeba i bezplatné. Každý,
k tomu má přístup. Každý, k tomu má
přístup, do istem je reinkluzivní
ta země, ale samozřejmě
země, kde se platí velké daně,
a nebo, jestli budeme chtít být
zemí, jako je třeba
nížší, ale zároveň
ty investori láká zase jinak
právě na ty nižší daně, snaží se
fungovat trochu jinak,
tohle bysme si měli říct, a
já třeba doufám, že to aspoň bude tématem
další volap. A na základě toho konat.
A na základě toho konat.
Říká redaktor Deníku N. Michal Tomiš
z Ekonomické redakce. Michal, moustě děkuju
a mní se hezky. Ahoj. Děkuju
za pozvání.
A teď už jsou na řadě
které by vás dneska neměli minout.
Danuše Nerudová chce v příštím roce
kandidovat do Evropského parlamentu
za starosti a nezávislé.
Své rozhodnutí oznámila na síti Telegram.
Předseda vlády Petr Fiala
podepsal pou prezidentu Petru Pavlovi
dohodu mezi Českem a spojnými
státy o spolupráci v oblasti obrany.
Schvalovací proces smlouvi tak byl
završen.
Ukrajinské jednotky pokračují v
protiofenzivě ve směru na okupovaná
pol a Berdiansk na jihu Ukrainy.
U Bachmutu a Vděivky a Marienky
na východě země odráží ruské utoki.
Požár na havajském ostrově Maui má
už 110 obětí.

Úřady ovládli náles dalších čtyřtěl.
Záchranáři se speciálně vycvičenými
psy zatím prohledali 38%
spáleného území.
Oznámil to havajský guvernér.
A ruský vojenský soud
odsoudil za vraždu odstřelovače,
který svou zbraní zastředel kolegu
vkrytu na frontové liny.
Vraždu se pak pokusil zamaskovat
jako dílo ukrajinšských diverzantů.
Soud mu vyměřil osm let ve vězynském
táboře s přísným režimem.
A na závěr, ještě jízlivá poznámka.
Minister spravedlnosti Pavel Blažek
hasí svůj problém na Twitteru.
Cituje, včera jsem se ve večerných
hodinách bez předchozí domluvy
nacházel pobříšského pražského bydliště
ve stejné restauraci, jako Martin
nejedlí s rodinou a jeho známými,
které jsem neznal.
Vzledem k nevidanej boužce, v jejím
šprůbihu nebylo možné restauraci opustit,
jsem si přesadl k jejich stolu.
Počas se se objevili redaktori se znam
z právy Dělínková a Valášek
a snažili se zjišťovat, co dělám
v jedné restauraci s panem nejedlím.
Bylo to tak, jak popisuje.
Požechci předejí ty, jakýmkoliv
konspirativním smyšlenkám, žádná konspirace
se na veřejném místě za přítomnosti
desítek ostatních hostů restaurace
skutečně nekonala.
Boužka. Aha.
To přisednutí mimo chodem trvalo až do zavíračky,
kdy po boužce nebylo ani památky,
tak jen aby nenásledovalo politické tornádo.
Naslišenou zítra.